Co přinese reforma přípravy učitelek a učitelů v ČR?

31.5.2024 - Jitka Jiřičková | Univerzita Karlova

V pátek 31. května proběhla v Didaktikonu panelová diskuse o aktuální reformě přípravy učitelů a učitelek v České republice. O jejím smyslu i možných úskalích debatovali odborníci z MŠMT, vysokoškolští pedagogové a studující učitelských oborů. Setkání organizovala platforma Vzdělávání 21 Univerzity Karlovy.

Ke kulatému stolu usedlo pět panelistů *(na obrázku dole zleva)*: Matouš Bořkovec z Odboru řízení regionálního školství Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR; prorektorka pro studijní záležitosti Univerzity Karlovy Markéta Martínková; učitel základní školy a autor podcastu *Hovory z kabinetu* Daniel Pražák; studentka PedF UK a učitelka na základní škole Dominika Erbeková a emeritní ministr školství a pedagog z katedry psychologie PedF UK profesor Stanislav Štech. Setkáním provázela a debatu panelistů s publikem moderovala docentka Jana Straková *(obrázek vpravo nahoře)* z Ústavu výzkumu a rozvoje vzdělávání PedF UK.

Jakou roli hraje při zkvalitňování studia navýšení objemu pedagogických praxí? Jak se osvědčuje systém podpory provázejících učitelů? K čemu slouží takzvaný kompetenční rámec a co může zabránit jeho úspěšné implementaci? I to byly otázky, na něž se účastníci debaty snažili nalézt odpovědi.

Jako první vystoupil Matouš Bořkovec, jenž má reformu přípravy učitelů a učitelek *(odstartovala v roce 2021 a potrvá minimálně do roku 2027)* na ministerstvu školství na starosti. Nastínil ideový rámec, jak by měla příprava učitelů a učitelek vypadat, respektive jaké kompetence by měli mít. „Budoucí učitel má být v prvé řadě dobře připravený na výkon své profese, což znamená, že jeho pregraduální příprava má víc profesní než akademický charakter," zdůraznil Bořkovec a přidal zásadní dovednosti, na nichž musí čeští pedagogové dle hodnocení Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) zapracovat. „Pomáhat žákům kriticky myslet, vyjasnit si svá očekávání ohledně chování žáků, umět motivovat všechny žáky bez výjimky, pomoci žákům uvědomit si hodnotu učení a v neposlední řadě také dokázat přesvědčit žáky, že mohou mít dobré výsledky," vyjmenoval odborník z MŠMT.

Z šetření, které má ministerstvo školství k dispozici, vyplývá, že mladí učitelé se vnímají pozitivně v oblasti didaktiky (vědí, jak učit) a obsahu učiva (vědí, co učit). Naopak hůře hodnotí své kompetence v práci se třídou i s jednotlivými žáky. Z národního šetření učitelských kompetencí dále vyplynulo, že větší profesní sebedůvěra absolventů učitelství je přímo úměrná objemu učitelských praxí během studia. „Nutno říci, že s většinou kompetencí se většina studujících setkala. Nicméně konkrétně třeba formativní hodnocení je mezi nimi vesměs vnímáno jako obtížné. Mají v této oblasti nízkou sebedůvěru a na toto hodnocení se necítí být dostatečně připraveni," upozorňuje Matouš Bořkovec s tím, že takovéto sebehodnocení učitelů a učitelek, i když je subjektivní, nelze brát na lehkou váhu.

Prorektorka pro studijní záležitosti UK Markéta Martínková ocenila, že ve vzdělávacím procesu budoucích pedagogů základních a středních škol stále hrají prim vysoké školy. „Nevnímala bych výsledky zmíněného dotazníkového šetření mezi absolventy učitelství nijak dramaticky. Myslím, že nižší profesní sebejistota je krátce po vystudování oboru logická," domnívá se prorektora Martínková s tím, že podobné nejistoty jistě zažívají i mladí lékaři. Vysoké školy se podle ní budou muset popasovat ohledně přípravy učitelů a učitelek s řadou otázek, například co se týká délky studia (zda zachovat tříletý bakalářský a dvouletý magisterský navazující studijní program) nebo objemu

učitelských praxí. Upozornila, že na ně i na řadu dalších nemá jednoznačnou odpověď a plánuje tyto otevřené body postupně probrat se všemi pěti fakultami Univerzity Karlovy, které se přípravě budoucích učitelů a učitelek věnují (PedF, FTVS, FF, MFF, PřF).

Všichni debatující se shodli na tom, že navyšování objemu učitelských praxí při studiu není všespásné a jednoznačně musí jít ruku v ruce s kvalitou. Na to rovněž navazuje problematika takzvaného provázejícího pedagoga – zpravidla se jedná o zkušeného učitele z terénu, který studující na praxích mentoruje. V následné debatě s publikem si panelisté vyměňovali názory na kompetence těchto provázejících učitelů, na jejich odbornost, protože i oni potřebují během práce s budoucími učiteli a učitelkami odborné vedení. „Již nyní ho realizují pedagogové z fakult. Ale s přibývajícími počty provázejících učitelů to pro ně začne nezvládnutelné. Ať už kapacitně, časově, ale i finančně," domnívá se profesor Stanislav Štech z katedry psychologie PedF UK. „Většinu otázek zde nevyřešíme. Je ovšem dobře, že jsme si ty nejpalčivější výzvy a potenciální úskalí pojmenovali. I když některé z nich vnímáme odlišně, věřím, že naše cíle jsou shodné. Budu moc rád, pokud je dokážeme společně, třeba i díky této dnešní diskuzi, naplňovat," shrnul smysl panelové debaty organizované platformou Vzdělávání 21 Univerzity Karlovy specialista na vzdělávání z MŠMT ČR Matouš Bořkovec.

http://cuni.cz/UK-6311.html?locale=cz&news=22341